

קרח ב

(ב) אז דער טעם אויף דער סמיכות פון דער פרשה (וועגן מתנות כהונה) צו מעשה קרח, איז מובן פון „משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כתב כו' בא אחד וערער כו' אל המלך כל מי שירצה יבוא ויערער לנגדך הריני כותב וחותרם לך ומעלה בערכאין, אף כאן לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה בברית מלח עולם, ולכך נסמכה פרשה זו לכאן."

דארף מען פארשטיין: לכאורה האבן די צוויי ענינים קיין שייכות ניט צווישן זיך, און ווי מיר זעען, שטייען זיי טאקע אין ספרי אלס באזונדערע דרשות (און אויף אנדערע ווערטער) — אבער רש"י איז זיי כולל אין דעם זעלבן דיבור המת-חיל, ובהמשך אחד?

ב. אויך דארף מען פארשטיין:

נאך דעם ווי דער ספרי זאגט דעם משל, איז ער מסיים (דעם נמשל), וז"ל: „בא קרח וערער על הכהונה כנגדו, אמר לו המקום כל מי שרוצה יערער כנגדך על הכהונה בוא" ואני כותב ואני חותרם ואני מעלה לך בערכים."

רש"י איז אבער מסיים דעם נמשל (כנ"ל): „אף כאן לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה בא הכתוב ונתן

א. אין פסוקי „וידבר ה' אל אהרן ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי גו'", שטעלט זיך רש"י אויף „ואני הנה נתתי לך" און זאגט צוויי ענינים, וואס שטייען ביידע אין ספרי (בשינוי לשון):

(א) אז „ואני הנה (נתתי לך)" מיינט „בשמחה" . כמו הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבך

[נאך רש"י איז מאריך (ומוסיף) אויף לשון הספרי] — „בשמחה, לשון שמחה הוא זה" — ווייל ע"ד הפשט איז „הנה" ניט אומעטום א „לשון שמחה" (נאך בלויז ווען עס איז פאראן א הכרח צו טייטשן אזוי, און דערפאר איז רש"י מדייק „לשון שמחה הוא זה").

(1) פרשתנו יח, ח.

(2) שמות ד, יד.

(3) כפנ הלשון ברש"י — „בשמחה, לשון שמחה הוא זה" — יש לומר, כי כוונת רש"י היא שהפירוש בכתוב הוא כאילו כתוב „ואני" . לך בשמחה" (ע"ד פרש"י וארא נ, ג) ועוד, ואח"כ מבסס פירושו: לשון שמחה כו' כמו כו'.

ועפ"ז מתורץ ג"כ למה העתיק רש"י בהד"ה גם התיבות „נתתי לך" — אף שלכאורה מפרש רק התיבות „ואני" (בתוס' ואין — הסמיכות ללפניו) „והנה" (לשון שמחה).

(4) דברי דוד (להט"ו) כאן (וראה גם שפי"ה כאן בשם קצ"מ). — ועפ"ז מתורץ ג"כ מש"נ לעיל (פסוק ו) „ואני הנה לקחת גוי" ולא פרש"י שהוא לשון שמחה, וכן בעוד הרבה מקומות כיו"ב שלא שייך בהם לשון שמחה, ובכמה מהם — הם ענין של צער (וכמו שהקשה בספרי כאן מ.ואני הנני מביא את המבול גוי' (נח ו, יז). וראה גם לך טז, ב. ועוד). וראה לקמן סעיף ז.

(*) להעיר מחבי"ע כאן: ואני בחדותא יתבית לך.

(5) לקמן פסוק יט.

(6) תיבה זו חסרה בדפוס ראשון דהספרי. אבל ישנה בכתי" (ראה ספרי מהדורת הארואויטץ). וביל"ש: כך אני.

(7) הטעם שהעתיק רש"י (ע"ד) לשון הספרי שלפניו, ולא לשון הספרי בהנמשל „על הכהונה כנגדו" — להדגיש שמחלוקת קרח לא היתה על

אז צוליב דעם ערעור פון קרח, בא
הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה
בברית כו"י?

די תמיהה איז נאך גרעסער: אויף
ראשית הגז און זרוע לחיים וקיבה האט
די תורה ערשט אנגעזאגט שפעטער¹⁰,
אין פרשת שופטים!!

ג. בנוגע דעם דיוק הלשון פון רש"י
„בא הכתוב ונתן כו"י קען מען זאגן, אז
דאס איז פארבונדן מיט נאך א שינוי
לשון אין פירוש רש"י לגבי דעם ספרי:
אין ספרי איז ער מסיים „לכך נאמרה
פרשה זו סמוך לקרח“, אבער רש"י איז
משנה פון ספרי און זאגט „ולכך נסמכה
פרשה זו לכאן“.

דער חילוק צווישן די צוויי לשונות
„נאמרה“ און „נסמכה“ בפשטות איז:
„נאמרה פרשה זו סמוך לקרח“ מיינט אז
זי איז געזאגט געווארן בסמיכות צו דעם
מאורע פון קרח: משא"כ „נסמכה . .
לכאן“ מיינט די סמיכות הפרשה אין
תורה¹²: זי איז געשריבן געווארן אין
תורה במקום זה (אבער געזאגט גע-
ווארן איז זי פריער אדער שפעטער).

און וויבאלד אז רש"י נעמט אן אז די
פרשה איז נאך „נסמכה . . לכאן“, דער-
פאר איז ער מדייק „בא הכתוב ונתן לו
כו"י¹³ — ווייל דער עצם אנזאג (פון די

לו כ"ד מתנות כהונה בברית מלח
עולם“.

עס איז פארשטאנדיק פארוואס רש"י
איז מסיים (ניט ווי אין ספרי: ואני כותב
כו' חותם כו', נאך) „בא הכתוב ונתן לו
כו"י, ווייל ער וויל אפטייטשן דעם
„כותב כו"י אין נמשל — „נתן לו כ"ד
מתנות כהונה בברית מלח עולם“.

[משא"כ אין ספרי דארף ער דאס ניט
זאגן, ווייל אין ספרי ווייס מען דאס פון
פריער: איידער ער זאגט דעם משל, איז
ער מקדים „כרת הכתוב ברית עם אהרן
על קדשי הקדשים . . לפי שבא קרח
כנגד אהרן וערער על הכהונה כו"י,
דעריבער דארף ער דאס ניט איבער-
חזרן נאכאמאל, נאך דעם משל].

עס איז אבער ניט מובן:

(א) פארוואס זאגט רש"י „בא הכתוב
ונתן לו כו"י — און ניט (ווי אין ספרי)
„המקום“?

(ב) צוליב וואס זאגט רש"י „כ"ד
מתנות כהונה“ — למאי נפק"מ דא דער
מספר פון די מתנות כהונה? רש"י האט
געדארפט זאגן „ונתן לו מתנות כהונה
בברית מלח עולם“.

נאך מער: אין די פסוקים דא ווערן
אויסגערעכנט ניט אלע כ"ד מתנות
כהונה — עס ווערן ניט דערמאנט די
מתנות פון חלה, ראשית הגז, זרוע
לחיים וקיבה¹⁴ — היינט ווי זאגט רש"י

הכהונה (שאינה כדבעי), כא על אהרן, ומדוע
תתנא.

(8) אבל לאידך — השמיט אריכות לשון הספרי
(בהנמשל), כל מי שרוצה יערער — כי הכהונה
בלשון זה היא, שמה שכותב וחותם כו' הוא כדי שלא
יערערו אחרים, ובנמשל פשוט הוא, שהרי מפורש
בכתוב שקרח מת.

(9) וגם תרומת מעשר נאמרה רק לקמן בפרשתנו
(יח, כה ואילך). וראה הערה 15.

(10) משא"כ חלה שנאמרה לעיל (שלח טו, יז
ואילך) — פשוט שהברית היא גם עלי, ונכללה
במשנ. כל תרומות הקדשים גר" (אף שלא נמנית
בפירוש. ואכ"מ). וראה לקמן סעיף ד.

(11) יח, ג"ד. וברש"י שם (בשם דוריש רשומות)
שזרע לחיים וקיבה הם כנגד מעשה פנחס. וראה
לקמן בפנים.

(12) גם „נסמכה“ אפ"ל פירושו באמירה. אבל
השינוי מנאמרה ל„נסמכה“ מדגיש שהמדובר הוא
רק בסמיכות הפרשיות בתורה.

(13) להעיר שגם במדרש לקח טוב כאן הלשון:
בא הכתוב כו' לפיכך נסמכה כו'.

חלב יצהר גוי ראשיתם אשר יתנו לה' לך נתתים, שטייט אין ספרי, ראשיתם — זו ראשית הגז, אשר יתנו — זה הזרוע והלחיים והקיבה, לה' — זו חלה¹⁵. דאס הייסט, אז אין דער פרשה גופא שטייען שוין אלע כ"ד מתנות כהונה¹⁶. דעריבער לערנט דער ספרי, אז די פרשה (וואו עס שטייט וועגן דעם „ברית מלח עולם“) איז „נאמרה“ דא;

משא"כ לויט רש"י, וואס ער ברענגט גיט די דרשה הנ"ל¹⁷ (ואדרבה, ער איז מפרש „ראשיתם, היא תרומה גדולה“), און דעם חיוב פון ראשית הגז און זרוע לחיים וקיבה ווייס מען גיט פון דער פרשה, נאך ערשט פון פ' שופטים — מוז מען זאגן, אז די פרשה (וועגן „ברית מלח עולם“) איז געזאגט געווארן בסמיכות צו מעשה קרח (ווען ס'איז נאך געווען דער חיוב פון אלע מתנות כהונה), נאך ערשט נאך פ' שופטים.

[און אע"פ אז רש"י האט שוין מפרש געווען פריער¹⁸ אז „כולן נאמרו כלל-תיהן ודקדוקיהן מסיני“ — זאגט דאך אבער רש"י (אין פ' שופטים¹⁹) אז די מתנות זרוע לחיים וקיבה זיינען גע-קומען ווי א שכר פאר מעשה פינחס („זרוע תחת יד . . לחיים תחת תפלה . . והקבה תחת . . קבתה“), איז בפשטות²⁰

מתנות כהונה וואס שטייט) אין דער פרשה איז גיט געקומען בהמשך צו מעשה קרח, נאך די תורה („כתוב“) איז מסמך די פרשה אהער, צו לערנען אז די נתניה פון די מתנות כהונה בכרית מלח עולם איז מבטל די אפשריות פון אן ערעור אויף כהונה.

עס בלייבט אבער גיט מובן — הא גופא טעמא בעי: פון וואנען נעמט רש"י דעם חידוש (בפש"מ), אז די פרשה איז (גיט געזאגט און דערפאר אויך גע-שריבן געווארן) בסמיכות צו מעשה קרח, ווי דער ספרי לערנט, נאך בלויז „נסמכה . . לכאן“?

ד. לכאורה וואלט מען געקענט זאגן, אז דאס איז תלוי אין נאך א חילוק צווישן דעם ספרי און פירוש רש"י, ובהקדם:

פון פשטות לשון הכתוב, „כל תרומות הקדשים גוי נתתי לך גוי לחק עולם ברית מלח גוי“ איז משמע, אז דאס בא-צייט זיך גיט נאך אויף א טייל, נאך אויף אלע מתנות כהונה; און אויך פון דעם תוכן הענין איז אזוי משמע — ווארום ס'איז גיטא קיין סברא מחלק זיין במתנות כהונה און זאגן, אז בלויז א טייל פון זיי איז געגעבן געווארן מיט א „ברית מלח עולם“.

ולפי"ז דארף אויסקומען, אז ווען די פרשה איז געזאגט געווארן איז מען שוין נצטווה געווארן פון פריער אויף אלע כ"ד מתנות כהונה — און לויט דעם זאגט דער פסוק, אז „כל תרומות הקדשים גוי נתתי לך גוי ברית מלח עולם“.

און דער חילוק צווישן דעם ספרי און רש"י איז אין דעם: אויפן פסוק²¹ „כל

(15) וגם תרומת מעשר נכללה בהתחלת הכתוב „כל חלב יצהר וכל חלב תירוש“ (ספרי שם).

(16) וכ"ה גם בדעת זקנים בעה"ת כאן.

(17) במלאת הקודש (על פרש"י) כאן משמע שמפרש גם בפרש"י כבספרי, דהבא גרמזו כל הכ"ד. אבל בפרש"י אין כל רמז לזה. וראה רא"ם כאן.

(18) ר"פ בהר.

(19) שם.

(20) ואף שגם בספרי שופטים שם הובאה דרשה זו — הרי: (א) היא דעת יחיד — ר' יהודה: (ב) על כרחך צריך לתרץ שנתייב עתה על שם העתיד, כדלקמן סעיף ה.

פריער²⁵ מפרש געווען בנוגע צו יציאת מצרים, אז עס איז געווען אין זכות פון (דער שפעטערדיקער) קבלת התורה:

קען מען דאך ניט זאגן, אז די פרשה איז געזאגט געווארן פיל שפעטער נאך מעשה קרח. ולפי' קומט אויס פאר-קערט — אז דאס וואס רש"י זאגט „נסמכה . . לכאן“ (ניט: „נאמרה“) איז ווייל ער האלט אז די פרשה איז גע-זאגט געווארן לפני ענין קרח —

איז ניט מובן, כנ"ל: פון וואנען איז רש"י'ס הכרח בפשוטו של מקרא צו לערנען אז די פרשה איז געזאגט גע-ווארן פריער, און בלויז „נסמכה . . לכאן“?

ו. ויש לומר הביאור בזה:

איז די פסוקים פון דער פרשה קומט ניט צו (לויט פשוטו של מקרא) קיין איין מתנה וואס איז ניט אנגעזאגט געווארן שוין פריער²⁶. דאס וואס עס איז צוגע-קומען²⁷, איז די התחלה וסיום, אז די מתנות כהונה זיינען געגעבן געווארן לאהרן ולבניו „למשחה“²⁸ און (בסיום) „לחק עולם ברית מלח עולם“.

(25) שמות ג, יב.

(26) כי הציווי על תרומת מעשר (לקמן פסוק כה ואילך) הוא בפרשה בפ'ע, לאחר הכר'ב על מתי'כ.

כדמוכח ג"כ מדרשת הספרי הגיל הערה 15.

ואף שבפדיון בכור ופטר חמור (יח, טר"ט) לא נאמר בפ' בא (יג, יג) שהם לכהן — י"ל שמוכן הוא

מפדיון בכורות דלעיל (במדבר ג, נא). כיון שסיבת (הטעם ל)כולם אחת — מכת בכורות.

(27) בנתינת המתנות. — אף שנחשדו (גם בפשטי'ם) כמה פרטי דינים (ראה רש"י יח, יא, יח).

ואף שמצינו פרשה נשנית בשביל דבר אחד שנחשד בה (רש"י נשא ה, ו, ובכ"מ) — מובן אשר

אינו כלל מרווח, ואמרינו כן רק במקום המוכרח. לגדולה (רש"י).

(28) לגדולה (רש"י).

מסתבר צו זאגן, אז ערשט דעמולט (נאך מעשה פינחס) איז נתחדש געווארן²¹ זייער חיוב] —

און דערפאר זאגט רש"י „לכך נסמכה פרשה זו לכאן“.

ה. אבער כד דייקת קען מען אזוי ניט זאגן, ווייל:

(א) אויב מ'זאל אננעמען אז די פרשה איז געזאגט געווארן ערשט נאך פ' שופטים (אדער עכ"פ — נאך מעשה פינחס) — וועט אויסקומען אז דער „מלך“ האט אפגעווארט מיט דעם „כותב וחותם לך ומעלה בערכאין“ (אויף צו באווארענען די אפשריות לערעור) — 38 יאָר (נאָכן ערעור פֿון קרח)!

(ב) ועיקר: אין פסוק פון דער פרשה שטייט דאך „וידבר גו' אל אהרן ואני הנה נתתי לך“, אז דער „נתתי“ — וואס איז כולל אלע כ"ד מתנות כהונה כנ"ל — איז „לך“, צו אהרן²², ובמילא פאר דער מעשה פינחס (וואס איז פאר-געקומען נאך מיתת אהרן)

[און ס'איז אויף דעם קיין סתירה ניט דערפון וואס רש"י זאגט אז זרוע כו' זיינען שכר פאר מעשה פינחס כנ"ל — ווייל מען קען זאגן, אז מ'האט עס גע-געבן צו אהרן צוליב זכותו של פינחס בעתיד²³, ע"ד²⁴ ווי רש"י האט שוין

(21) ע"ד פ' נחלות ועוד — שעכצ"ל שלא נכללו במ"ש רש"י „כולן נאמרו . . מסיני“ (כמשנית בקל"ש ח"י ע' 280 הערה 25. וראה לקו"ש ח"י ע' 93 הערה 5).

(22) ובפרט שרש"י כאן גופא מדייק „ונתן לו כ"ד מתנות כהונה“.

— ואף שנתייבו בפועל בכ"כ מהן רק בביאתם לארץ, מ"מ, הציווי עליהן הי' בחיי אהרן, ולכן מתאים הלשון „נתתי לך“. וראה לקמן הערה 55.

(23) עדמיש ברמב"ן שופטים שם.

(24) אבל לא ממש, שהרי שם אותם שיצאו ממצרים הם הם שקבלו התורה.

און אע"פ אז אויך לויט רש"י איז די כריתת ברית אויף מתנות כהונה גע- זאגט געווארן „כאן“³² — איז אבער לויט רש"י נוגע אין דעם ענין פון ביטול אפשריות לערעור, ניט נאר די כריתת ברית אויף מתנות כהונה, נאר אויך די נתינה פון מתנות כהונה (כדלקמן בארוכה):

און דעריבער איז רש"י מדייק „בא הכתוב ונתן לו כו' ולכך נסמכה פרשה זו לכאן“, ווייל בנוגע דער נתינת המתנות כהונה, האט זיך דא בלויז אויפ- געטאן דער „בא הכתוב ונתן לו“ דער „כתוב“ דערייילט דא וועגן דער נתינה (פון פריער)³³.

ז. דער ביאור בכל זה:

דער פשוט'ער טייטש פון „הנה“ איז, ע"ד ווי „הנני“ (קיצור של „הנה אני“) — אט דא, מוכן ומזומן. ווי „הנה אשתך קח ולך“³⁴, „וירא והנה איל“³⁵.

און בשעת עס רעדט זיך וועגן א פעולה וואס מען גייט טאן (אדער וואס מ'האט געטאן) — ווייזט דער ווארט

(33) ואין להקשות שא"כ אין זה דומה להמשל ש„כותב וחותם כו“ לאחר הערעור, ואילו בנמשל כבר נתן המתנות לפני הערעור. (ורק שנכתב בתורה אחרי הערעור) — כי כל זמן שלא נכתב בתורה אי"ז נק' „כותב וחותם כו“. ואף שכולן כבר כתובים לעיל כנ"ל — הרי דוקא בפרשה זו כתובים (א) כולן יחד (ב„שטר“ אחד), (ב) בסגנון המדגיש (רק) נתינתן להכהן (ולא שאר הפרטים שבה). וראה לקמן הערה 55.

(34) לך יב, יט.

(35) וירא כב, יג (ובפרש"י).

שלח לא נאמר בפירוש שהיא לכהן (אף ש"ל שמוכן הוא מאמרו (שו. כ) „כתרומת גורן“). ולהעיר מחיב"ע כאן (יח, ח) „חלתא ובכוריא“.

(*) ולהעיר מרש"י ויצא כט, לד (ממדרש אגדה): ונתן לו כ"ד מתנות כהונה.

מזו מען זאגן, אז דאס וואס דער פסוק זאגט „ואני הנה נתתי גו“, מיינט (ניט אז ער גיט איצט²⁹ אט-די מתנות, נאר) אז כבר נתתי³⁰, בעבר.

און דערפאר איז מסתבר צו זאגן (בדרך הפשט), אז די פסוקים פון דער פרשה, וואו עס ווערן אויסגערעכנט בפרטיות די מתנות כהונה, זיינען ניט געזאגט געווארן דא, נאר „נסמכה . . לכאן“: די תורה האט דא געשריבן די פריערדיקע דיבורים של הקב"ה, וועגן די מתנות וועלכע „נתתי“ (כבר)³¹.

משא"כ לויטן ספרי, וואס לערנט אז אין די פסוקים דא זיינען מרומז אויך ראשית הגז און זרוע לחיים וקיבה וואס זיינען נאך ניט געשטאנען אין פסוק פריער (כנ"ל) — איז די פרשה געזאגט געווארן דא, צו משלים זיין דעם ענין פון מתנות כהונה (אויך די וואס זיינען ביז אהער ניט געשטאנען אין פסוק)^{31*}.

(29) ע"ד בראשית א, כט. תשא לא, ב. וכי"ב בכ"ח.

(30) להעיר מרש"י לך טו, יח.

(31) ראה עדין משכיל לדוד (לעיל יח, א). — וואו נאמער גס שאר המתנות כהונה, אלא שכאן לא נימנו בפירוש (ונכללו במש"נ „כל תרומות הקדשים“), כרגיל בכ"כ מקומות לפני זה). ואכ"מ. (31*) ראה ספרי לקמן פסוק ט. ולהעיר מתוד"ה זה — מנחות עג, א.

(32) דאין טעם (מקור) לחדש ש(ג"ז) נכתב שלא ע"פ סדר.

(*) בפרש"י ובחס"מ ד. ב ד"ה זה גזל: „חטאת כו' בהדיא כתיב כאויא במקומו וסדרן לו הכתוב לאהרן כאן מפני מחלקותו של קרח כו“, אבל אין כוונת רש"י בזה שנאמר במק"א ורק נכתבו כאן, כ"א שנשנו כאן „מפני מחלקותו של קרח“ (ומה שנקט הלשון „וסידרן לו הכתוב“ הוא בהמשך ללשונו לפני' בהדיא כתיב“).

(**) ובכל אופן צריך לומר כן בנוגע לחלה (שלא נמנית כאן בפירוש), כנ"ל הערה 50. ובפרט שבפ'

דעריבער זאגט רש"י, "לשון שמחה הוא זה", אז בשעת עס איז פאראן א שמחה אין דעם ענין, איז מתאים דער לשון "הנה" אפילו ווען ס'איז ניטא אין דער פעולה קיין חידוש; ווייל די שמחה ביי א פעולה בריינגט וויזות, הוספה וכו' אין דער גרייטקייט צו טאן די זאך, און דערפאר פאסט דערויף דער לשון "הנה" (מוכן ומזומן)⁴⁴.

ח. דערביי שטעלט זיך אבער די שאלה: וואו זעט מען אז די נתינת מתנות כהונה איז געווען בשמחה?

נאכמער: פון דעם גופא וואס נאר אין געציילטע ערטער ווערט ("ע"ד הפשט"⁴⁵) גענוצט דער ווארט "הנה" אלס א לשון פון שמחה, איז מוכח, אז דאס איז א מיעוט, אן אויסנאם, א שמחה באופן של חידוש —

און ווי מ'געפינט עס טאקע אין דעם פסוק וואס רש"י ברענגט אלס רא"י — "הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו", אז ניט קוקנדיק וואס "הוא (אהרן) יוצא לקראתך"⁴⁶ און משה גייט ווערן גואלם של ישראל — היפך כבוד האח הגדול — אעפ"כ, וועט דאס ביי אים ניט ארויסרופן א קפידה וכיו"ב⁴⁷, נאר אדרבה — "וראך" ושמח בלבו.

"הנה" אויף דער הכנה פון דעם וואס טוט די פעולה, אז ער איז "מוכן" דערצו. נאך וואס דארף מען מדגיש זיין די הכנה שלו — איז עס (בדרך כלל) ווייל מ'רעדט וועגן א פעולה וועלכע איז א חידוש, ניט ווי עס וואלט לכאורה געדארפט זיין.

ולדוגמא: "ואני הנני מביא את המבול גו"³⁶ — א חידוש, ווייל ס'איז היפך פון דעם וואס שטייט פריער, "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד"³⁷; "ותאמר שרי גו' הנה נא עצרני ה' מלדת"³⁸ — היפך טבע האשה בכלל צו האָבן קינדער, ובפרט דא — היפך הבטחת הקב"ה בכרית בין הבתרים, "כה יהי זרעך"³⁹; ועד"ז אין אונוער סדרה גופא⁴⁰: "ואני הנה לקחתי את אחיכם הלויים גו' לכם מתנה גו'" — אעפ"כ אז "אתה ובניך גו' תשאו את עון המקדש גו'",⁴¹ אז שמירת המקדש האט א שייכות צו כהנים דוקא, אעפ"כ, "לקחתי את אחיכם הלויים"⁴² צו העלפן די כהנים.

אבער בנדו"ד, אין פסוק, "ואני הנה נתתי גו'", איז לכאורה ניטא קיין חידוש (היפך הקודם)⁴³. היינט ווי פאסט דא דער לשון "הנה"?

(36) נח ו', יז. וברש"י שם: הנני מוכן כו'. וראה רש"י וירא כב, א. ולהעיר מכלי יקר. פרשתנו יז, כג.

(37) בראשית א, לא.

(38) לך טז, ב.

(39) שנאמר תיכף לפניך — שם טו, ה.

(40) יח, ו.

(41) שם, א.

(42) ולהעיר שלשון זה ("ואני הנה לקחתי את הלויים גו'") נאמר כבר לפניך בפ' במדבר (ג, יב), וברש"י שם: ואני מהיכן זכיתי בהן. ואכ"מ. (43) בדברי דוד ושפיח שמת"כ כבר ניתנו לפניך (כנ"ל סעיף ה). אבל בזה אפ"ל שנתחדש כאן ענין הברית. והכוונה בפנים, שגם בענין הברית אין שום חידוש (היפך סברה קיימת).

(44) ראה גם גויא כאן. וכן במלבי"ם.

(45) בספרי הובא זה גם לקמן עה"פ יח, כא. תבוא כו, י (ומקושיות הספרי כאן ממשני "ואני הנני" במבול משמע שכן פירושו בכ"מ. אבל ראה נחלת יעקב על פרש"י כאן) — אבל בכל מקומות אלה לא הביאו רש"י.

(46) עפ"י יומתק למה העתיק רש"י גם תיבות אלו ולא כתב בקיצור "הנה גו' ושמח בלבו". וראה הערה 48.

(47) ע"ד פרש"י שמות שם.

(48) הטעם שרש"י מעתיק גם תיבת "וראך" — יש לומר, שזה מתרחק מה שלכאורה מבטל ההשוואה

ט. עפ"י זה קומט אבער אויס, אז עס איז פאראן א חילוק צווישן רש"י און ספרי — דורך וואס איז מען מבטל די אפשריות לערער:

אין ספרי ווערט דערמאנט בלויז וועגן דעם ענין פון כריתת ברית עם אהרן (ברית מלח עולם) על כל קדשי הקדשים, אז די כריתת ברית איז מבטל די אפשריות לערער.

לויט רש"י אבער קומט אויס, אז דא זיינען געווען צוויי זאכן (לכטל די אפשריות הערער): „בא הכתוב (א) ונתן לו כ"ד מתנות כהונה, (ב) בברית מלח עולם“.

[און דערפאר איז רש"י (משנה פון ספרי און איז) מדייק „בא הכתוב ונתן לו כו' ולכך נסמכה פרשה זו לכאן“ — ווייל די עצם נתינת המת"כ איז שוין גע-ווען פריער (פארן ערער של קרח), ס'איז נאר וואס „בא הכתוב ונתן כו“, כנ"ל סעיף ו].

דערמיט וועט אויך ווערן פארשטאנ-דיק פארוואס רש"י דארף בכלל ברענ-גען דעם משל מיט אלע זיינע פרטים — דלכאורה: ווען רש"י זאגט בלויז דעם נמשל⁵⁴ — „לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה בברית מלח עולם“ — וואלט גארניט געפעלט (לכאורה) אין הבנת הענין. וואס גיט צו דער משל פון א מלך וואס האט געזאגט „הריני כותב וחותם כו“?

[און אע"פ אז דער משל שטייט אין ספרי — איז דאך ניט ענינו של רש"י צו מעתיק זיין דרשות פון ספרי, ובפרט אז בנדר"ז איז ער איבערהויפט ניט מציינ דעם ספרי אלס מקור לפירושן],

וואו זעט מען א שמחה גדולה ביים געבן די מתנות כהונה?

אויף דעם ברענגט רש"י, אז דער ענין פון מתנות כהונה האט (אויך) אויפ-געטאן די גרויסע תועלת צו מבטל און שולל זיין אן ערער אויף כהונה⁵⁵. און די גרויסע שמחה ביי דער נתינת מתנות כהונה דריקט זיך אויס אין דעם וואס נאכדעם ווי „בא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה“ איז „בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה“ — א ריבוי מתנות:

מ'האט אט-ערשט געלערנט, אז כדי צו באווארענען אז אידן זאלן וויסן „שבחרתי באהרן הכהן ולא ילינו עוד על הכהונה“⁵⁶ איז געווען גענוג איין פעולה (פרח מטה אהרן⁵⁷) —

און דא גיט מען צוליב דעם זעלבן ענין — כ"ד⁵⁸ מתנות כהונה!

דאס איז א באווייז, אז דאס איז גע-ווען ניט סתם א נתינה (אויף צו בא-ווארענען דעם ערער), נאר א נתינה רבה דוקא, וואס באווייזט אז זי קומט מתוך שמחה⁵⁹.

של ב' הענינים (אף — שלא הראי): באהרן מקום לשמחה שהרי מקיים ציווי ה' — שמחה של מצוה, ומה זה שידר כאן. אלא שגם שם השמחה היא מהראי. וק"ל.

(49) ראה עדין נחלת יעקב כאן (וראה גם שפי"ח). אלא שהוא מפרש שהשמחה היא רק מזה „שלא יהא עוד ערער על המתנה. אבל מהלשון „ואני הנה נתתי“ מוכח שהנתינה גופא היתה בשמחה: ואילו לפירושו ענין זה נעשה רק אח"כ (כאשר כרת ברית — כתב וחתם כו' — על המת"כ).

(50) ל' רש"י יז, כה.

(51) שם, כג.

(52) ראה פרשי' תשא לא, יח סדיה ככלות.

(53) להעיר ממקץ מג, לד: וישא משאות גר

וישכרו עמו. מגיא ב, יח: ויעש המלך משתה גדול

גר ויתן משאת גר.

י"ד. דער אויפטו פון א שטר
 («כותב») איז, אז דער בעל השדה האט א
 רא' אז די פעלד באלאנגט צו אים,
 אפילו ווען ער געפינט זיך בריחוק מקום
 פון דער שדה. בשעת ער געפינט זיך
 אין און ארום זיין שדה, איז נישט אזוי
 נויטיק צו באווארענען און ערעור; אן
 ערעור איז בעיקר עילול בשעת ער דער-
 ווייטערט זיך פון זיין פעלד — און דאס
 ווערט באווארנט דורכן שטר.

ועד"ז אין נמשל: כדי אז כהנים, וואו
 נאך זיי געפינען זיך (נישט נאך ווען זיי
 טוען די עבודה בביהמ"ק) זאלן „האבן א
 רא"י"⁵⁷ אז זיי זיינען כהנים לה' — איז
 דערפאר „נתן . . כ"ד מתנות כהונה",
 וואס כו"כ מהן זיינען נישט פארבונדן מיט
 ביהמ"ק וירושלים דוקא, און ביי גע-
 וויסע פון זיי איז דער חיוב אפילו בחוץ
 לארץ.⁵⁸

אבער דער ענין פון „כותב" אליין איז
 נישט מספיק, ווייל: (א) כל זמן דער שטר
 איז נישט חתום איז די זאך נאך נישט פאר-
 ענדיקט, און דער נותן קען חרטה האבן;
 (ב) אפילו נאך דעם ווי חותם, מ'בא-
 ווארנט אז דער נותן זאל נישט קענען
 חרטה האבן, איז אבער נאך דא א
 מעגלעכקייט אז אימזער זאל מערער
 זיין אויפן שטר און אים מבטל זיין —
 וואס צוליב דעם דארף דער שטר האבן
 קיום בבית דין („מעלה בערכאין").

און דאס זיינען די צוויי ענינים פון
 „ברית" (דער ענין פון „חותם") און
 „מלח עולם" (דער תוקף פון „מעלה
 בערכאין"):

נאך דערמיט איז רש"י אויסן צו מבאר
 זיין⁵⁹ פארוואס מ'האט געדארפט אן-
 קומען צו ביידע ענינים (נתן לו כ"ד
 מתנות כהונה און ברית מלח עולם) און
 נאכמער — אז עס האט נישט מספיק גע-
 ווען דער פריערדיקער אות ומופת פון
 פרח מטה אהרן —

אז כשם ווי אין משל פאדערן זיך דריי
 ענינים: (א) כותב, (ב) וחותם, (ג) ומעלה
 בערכאין, עד"ז איז עס אויך אין נמשל:
 נתינת כ"ד מתנות כהונה — בדוגמת
 „כותב"; כריתת ברית — „וחותם"; און
 דער ברית איז אין אן אופן פון „מלח
 עולם" — „ומעלה בערכאין"⁶⁰, וכד-
 לקמן.

(55) הטעם שרשי העתיק גם „משל למלך" (ולא
 „משל לאדם" ע"ד פרשי ס"פ נצבים) וכי"ב) — יש
 לומר (נוסף לטעם הפשוט כי הנמשל הוא הקב"ה),
 שזה ממתיק למה לא נתן השדה מתחלה בשטר כו'
 כי המדובר במלך, ולכן אינו חושש לערעור (כי מי
 יערער נגד נתינת המלך?). והוא גם מה שהמלך
 אומר „כל מי שירצה יבוא ויערער" — כי עתה
 נתגלה שגם על נתינה זו דמלך שייך ערעור.
 ומה שמדייק רש"י „שנתן שדה" (ולא „מתנה") —
 יש לומר, שזה מכון לנתינת כ"ד מתנות כהונה
 לאהרן, שלא כולם ניתנו לו בפועל (שהרי כמה מהן
 נתחייבו רק כבואם לארץ, כנ"ל הערה 22); בדוגמת
 נתינת שדה, שההנאה ממנה (התבואה) ראה רק
 לאחר (זמן) חרישה וזריעה כו'.

וכזה מרמז רש"י גם את הביאור בזה שנתינת
 המח"כ היא בדוגמת „כותב" שבא לאחר הערעור
 (אף שהנתינה היתה כבר לפני הערעור, כנ"ל סעיף ו
 והערה 33) — כי הוא ע"ד שדה שההנאה ממנה באה
 לאחר זמן, כנ"ל.

(56) ע"פ המבואר בפנים יומתק הטעם שרשי
 שינה מלשון הספרי (כרת הכתוב ברית), ומעתיק
 לשון הכתוב (ברית מלח עולם) — כי לשון זה כולל
 ב' פרטים: ברית, מלח עולם (כנגד: חותם, ומעלה
 בערכאין), כפנים.

(57) להעיר משו"ע אדה"ז חא"ח סקכ"ח סנ"ט:
 כל כהן יש לו . . פ"א בשנה להחזיק א"ע ככהונה
 כגון ליקח מתנות כו'.
 (58) פדיון בכור וכו'.

(*) עפ"ז מובן הטעם שבס"פ נצבים נקט רש"י
 „כאדם" (ומשנה מספרי ר"פ ראה: משל למלך) —
 כי שם נוגע לענין הבחירה (ובחרת בחיים), ובאם
 הבור הוא מלך ה"ז שולל ענין הבחירה.

בונדן מיט מתנות כהונה דוקא אין דעם מספר פון כ"ד⁶⁴:

קרח'ס ערעור אויף כהונת אהרן איז געווען באופן של גניבה — ניט א מרידה קעגן דעם אויבערשטן אין אן אפגעעם אופן (ווי גזילה וואס איז בריש גלי), נאר פארשטעלט, אריינגעגנבעט אין א „טענה שכלית“ — „רב לכם כי כל העדה כולם קדושים גר“⁶⁵.

און „ויקהל עליהם קרח את כל העדה“⁶⁶ — „הלך אצל השבטים ופתח אותם . . עד שנתפתו כולם“⁶⁷ — אלע שבטים זיינען געווען שותפים אין דער „גניבה“.

זיינען זיי אלע נתחייב געווארן אין „כפל“ — „שנים ישלם“⁶⁸ — צוועלף מאל כפל, כ"ד (מתנות כהונה).

ולכאורה קורח ושבת לוי זיינען דאך געווען (ראשי) המערערים — זיינען דאך געווען י"ג שבטים⁶⁹, ולפי"ז האבן דאך געדארפט זיין כ"ו מתנות כהונה?

(64) להעיר שמחלוקת קרח באה עיי"ז שראה כ"ד משמרות עומדות לבני בניו (רש"י לעיל טז, ז).

(65) טז, ג. וראה רש"י ריש פרשתנו (ד"ה דתו ואכירם) שנתקנא על נשיאותו של אליצפן. ע"ש.

(66) טז, יט.

(67) רש"י שם.

(68) משפטים כב, ג.

(69) ואף שלעיל גבי פרח מטה אהרן, לקחו שנים עשר מטות (זי, יז), וברמב"ן שם (וכ"ה בראב"ע שם, כ) שמטה לוי בכלל ה"ב מטות, כי לקחו רק מטה אחד לשבט יוסף —

הרי מדשתיק רש"י עדכ"ו, אע"פ שזהו חידוש גדול מובן דלא ס"ל כו, כ"א היו אפרים ומנשה כ"א בפ"ע ובמילא היו י"ג מטות כפשוטן הכתובים.

והרי לא מצינו בפשט"ם שבשבת לוי ימנה בכלל ה"יב שבטים, ובפרט לאחר המנין דר"פ במדבר. ובפ' מטות (לא, ד) הרי צ"ל ע"ז ריבוי מיוחד „כל“, וגם: אי"כ הו"ל לרש"י לפרש איזה נשיא נתן מטהו לשבט יוסף, אם נשיא אפרים (כבר"פ במדבר: לבני יוסף לאפרים) או נשיא מנשה (כבר"פ שלח: למטה יוסף למטה מנשה).

דער אויבערשטער האט כורת ברית געווען מיט אהרן און דער ענין הכהונה פון אהרן וזרעו אחרייו איז אן אופן אז אין דעם וועט ניט זיין קיין שינוי („חרטה“) — ע"ד ווי עס איז צוגע-נומען געווארן די עבודה פון די בכורות⁶⁹.

עס קען דאך אבער זיין, אז אע"פ אז מצד דעם נותן וועט ניט זיין קיין „חרטה“ אויפן ענין הכהונה, וועט אבער קומען א מצב וואס קען גורם זיין דעם ביטול פון כללות ענין הכהונה (ע"ד א ערעור אויף א שטר): דער הקרב⁷⁰ אליך את אהרן אחיך גר' מתוך בני לכהנו לי — שירות לי, איז בטל משחרב ביהמ"ק, סאיז ניט שייך עבודת הכהנים, איז לכאורה בטל ח"ו דער ענין הכהונה

[ע"ד ווי דער ענין המלכות, וואס איז געגעבן געווארן צו שבט יהודה, און עס שטייט „לא יסור שבט מיהודה“⁷¹, אבער אעפ"כ איז געקומען א זמן פון ביטול המלוכה, ניט קיין מלכים, און אפילו ניט „ראשי גליות“⁷² —

אויף דעם איז געווען דער ברית אין אן אופן פון „מלח עולם“ — א כריתת ברית „בדבר הבריא ומתקיים . . שאינו מסריח לעולם“⁷³ — בדוגמת „מעלה בערכאין“ וואס טוט אויף דעם קיום השטר.

יא. אין פירוש רש"י זיינען דאך פא-ראן „נפלאות“ פון אלע חלקי התורה. וי"ל פון די „נפלאות“ אין דעם פירוש: ביטול ערעורו של קרח — איז פא-ר-

(59) רש"י במדבר ג, יב.

(60) תצוה כח, א ובפרש"י.

(61) ויחי מט, י (מדוד ואילך — רש"י שם).

(62) רש"י שם.

(63) רש"י עה"פ שם.

נאָר בלויז לויים («ואל הלויים תדבר»⁷⁴).
קומט אויס, אַז אַלע י"ב שבטים גיבן
בלויז כ"ג מתנות כהונה?

נאָר דאָ זעט מען ווידער, ווי (אויך)
לויט פשוטו של מקרא איז אַלץ מדויק:
בני תרומת מעשר זאגט דער פסוק צוויי
מאַל⁷⁵ אַז דאָס קומט פון דעם מעשר
וואָס „תקחו מאת בני ישראל“ — ולכ-
אורה, וואָס איז די הדגשה (והכפול) אַז
דער מעשר קומט פון די בני ישראל?

נאָר דערמיט איז דער פסוק מדגיש,
אַז דער חיוב פון תרומת מעשר איז חל
אויף דער תבואה בעת זי איז נאָך
ברשות הישראל, נאָר דער לוי איז דאָס
מפריש בפועל, וויבאלד אַז ער באַקומט
דעם מעשר.

וואָס דאָס גיט אַ הסברה אין דעם
דין⁷⁶ אַז „יש לו רשות לבעל הבית
לתרום תרומת מעשר“ (און עס הייסט
ניט קיין „תורם“ שלא מדעת⁷⁸) —
ווייל דער חיוב פון תרומת מעשר איז
מצד דעם וואָס דער מעשר קומט „מאת
בני ישראל“, און דער חיוב איז שוין חל
ווען די תבואה איז געווען ברשות
ישראל.

קומט אויס, אַז אַלע כ"ד מתנות כהונה
זיינען שייך צו ישראלים.

יג. פרשת קרח לייענט מען אין
חודש תמוז (אָדער בשבת מברכים חודש

— אַבער ווייל דער מכוון פון מתנות
כהונה איז, צו פאַרמיידן אַן ערעור
בעתיד, בלשון רש"י (אין משל), „א"ל
המלך כל מי שירצה יבוא ויערער⁷⁹“,
און בנוגע דעם עתיד האָט מען נאָר גע-
דאַרפט חושש זיין פאַר אַן ערעור פון
שאר השבטים, אַבער ניט פון שבט לוי
— ווי ס'איז מוכח דערפון וואָס מטה
שבט לוי איז דאָס מטה אהרן⁸⁰, וואָס ער
איז אַדרבא — מבטל „תלונות בני⁸¹“

עונש קרח ועדתו האָט מבטל געווען
די אפשריות הערעור פון בני לוי (זיי
זיינען געוואָרן „איינס“, מטה אחד מיט
(מטה) אהרן), און דערנאָך האָט מען גע-
דאַרפט באַוואַרענען נאָר די תלונות של
שאר השבטים⁸².

יב. מען קען נאָך אַבער פרעגן:
איינע פון די מתנות כהונה איז תרומת
מעשר, וואָס דאָס גיבן ניט ישראלים

(70) ואין להקשות שלפי בטל כל הרמז, כי באם
מתיב באו לשלול ערעורו של כל מי שירצה של
כאריא מהי"ב שבטים — איך כאריא מהם צריך ליתן
ב מתנות (וכמו י"ב אנשים שגנבו)

— ואף שבדוחק הכי גדול יל שזהו הדיק „נתן
לו“, שלכהו ינתנו כ"ד מתנות כהונה, כיון שיש י"ב
מערערים (ובדרך הרמז ג"ז מספיק?) —

אבל בזה התירוצ פשוט ע"פ פרש"י שלפנינו:
הערעור שצריך לשלול אותו ע"י מתיב — הוא „לפי
שבא קרח וערער“ — היינו בדוגמת ערעור קרח,
שרש"י מבארו (כגיל) שהלך ופתה כל השבטים.
היינו בנוגע לעתיד — דירצה בעצמו לערער ויפתה
כולם עד שיתפתו (שיתוף רצונו ברצון שאר הי"א
שבטים).

(71) יז, יח (וברש"י).

(72) שם, כ.

(73) ראה פנחס רוא (בהגהה) שם. ביאור מהרא"י
וצידה לדרך שם.

(74) לקמן יח, כו.

(75) שם, כו, שם, כח.

(76) גיטין לא, א.

(77) רש"י שם ל, ס"ב.

(78) בגמ' שם נלמד זה ממשנ' (פרשתנו שם, כז)

ונחשב לכם תרומתכם. אבל ע"ד הפשט יש לומר,

שמוכן הוא מעצם גדר החיוב דתרו"מ שהיא, מאת

בניי, ככפנים.

(*) ואף שאין כאן גניבה בפועל — הרי בדרך
הרמז מספיק גם זה שרוצה לערער, לגנוב.

דוקא דורך דעם „ערעור“ פון דעם מאסר, איז געקומען די גאולה וואס האט פארזיכערט אז זיין עבודה של הרבצת התורה וחיוזוק היהדות וועט אנגיין און אין אז אופן פון „ברית עולם“,

און מיט א יתרון גדול לגבי פריער — אין אז אופן אז די מעיינות התורה זאלן קענען דערגרייכן לכל קצוי תבל, אזוי אז די גאולה איז א הכנה קרובה צו דער גאולה האמיתית והשלימה והכללית ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ קרח וש"פ חקת תשכ"ז)

תמוז) — דער חודש הגאולה פון דעם רבי'ן דעם שווער.

איינער פון די רמזים אויף זיין מאסר וגאולה — איז אין דעם פירוש רש"י, אין וועלכן מען זעט, אז דער ערעור פון קרח האט ניט בלויז ניט אפגעשוואכט כהונת אהרן, נאר אדרבה, עס האט גורם געווען א תוקף הכי גדול⁷⁹, ביז צו א „ברית מלח עולם“ (בדוגמא ווי א שטר שיצא עליו ערעור וואס איז נתקיים גע- ווארן בב"ד).

ועד"ז איז עס געווען ביים רבי'ן⁸⁰, אז

לגאולת י"ט כסלו שהיא ע"ד שטר שיצא עליו ערעור ונתקיים בב"ד, שיש לו תוקף יותר משטר שלא יצא עליו ערעור.

79) ראה ספרי לקמן פסוק כ: שמחה גדולה היתה לו לאהרן כו' לטובתי נשברה רגל פרתי, לטובתו של אהרן בא קרח וערער על הכהונה.
80) וע"ד שיחתו (לקיד ח"ג שצ, איב) בנוגע

קרח ג

ברענגען די ווערטער ביי שלמים; און אויב אויך בכור נאכל „לכהנים לנשיהם וכו׳״ — פארוואס איז ער זיי משמיט ביי בכור?

ומובן אז מען קען ניט זאגן, אז ווייל ער וויל מקצר זיין בלשוננו איז רש״י משמיט א דין!

ונוסף ע״ז — לפ״ז האָט ער אויך ניט געדארפט זאגן די ווערטער „אף (הבכור) נאכל לשני ימים ולילה אחד״, נאָר שרייבן בקיצור: „אף הבכור כן״, אָדער בכלל אויסלאָזן דעם גאַנצן סיום „אף הבכור וכו״״.

די תמ׳ איז נאָך גרעסער: דער מקור פון דעם פירוש רש״י איז אין ספרי׳ וגמרא׳, און אין די ביידע ערטער ווערט אינגאַנצן ניט דערמאָנט דער פרט פון „(נאכלים לכהנים) לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם״, ניט ביי שלמים און ניט ביי בכור — עס שטייט בלויז „מה שלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד אף בכור נאכל לשני ימים ולילה אחד״ — און רש״י איז (משנה פון ספרי וגמרא און איז) מוסיף דעם פרט בפירוש.

ב. דערנאָך איז רש״י מעתיק די ווערטער „לך יהי״״ און איז מפרש: „בא ר׳ עקיבא ולמד הוסיף לך הכתוב הוי אחרת שלא תאמר כחזה ושוק של תודה שאינו נאכל אלא ליום ולילה״.

(5) ובריב״א עה״ת כאן משמע שלא גרים תיבות אלו ברש״י.

(6) ובריב״א משמע דכן היתה גירסתו בפירוש רש״י.

(7) ולהעיר שכ׳ה בב׳ כת״י רש״י שתח״י.

(8) עה״פ.

(9) זבחים נו, א.

א. אין דער היינטיקער סדרה זאגט די תורה דעם דין פון „בכור שור או בכור כשב או בכור עז״ — אז „לא תפדה קודש הם את דמם תזרוק גו׳ ואת חלבם תקטיר גו׳ ובשרם יהי לך (צו די כהנים) כחזה התנופה וכשוק הימין לך יהי״״.

שטעלט זיך רש״י אויף די ווערטער „כחזה התנופה וכשוק הימין״ און איז מפרש: „של שלמים שנאכלים לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם לשני ימים ולילה אחד אף הבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד״.

דאָרף מען פאַרשטיין:

רש״י הויבט אָן (ביי שלמים) מיט צוויי פרטים — (א) (ווער קען זיי עסן) „לכהנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם״ (ב) (ווען זיי ווערן געגעסן) „לשני ימים ולילה אחד״ — און איז מסיים בלויז מיט איין פרט: „אף הבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד״;

איז תמוה — ממה-נפשך: אויב רש״י איז משמיט די ווערטער ביי בכור ווייל ער האָלט אַז בכור נאכל נאָר לזכרי כהונה׳ — האָט ער ניט געדאַרפט

(1) יח יז-יח.

(2) כ״ה בדפוסים שלפנינו. אבל בדפוס ראשון (ורוב כת״י רש״י שתח״י. וכו׳ה גירסת הרא״ם) — „לכהנים ולנשיהם״. ובדפוס שני „לכהנים לנשיהם ולבניהם״. ובא׳ מכת״י רש״י (שתח״י) „לנשיהם לבניהם ולעבדיהם״ (כלי תיבת „לכהנים״).

(3) ע״ד ההלכה י״א כן (רשב״א נדרים יא, ב בשם הראב״ד. אבל ראה לחימ׳ להל׳ נדרים פ״א הי״א).

(4) ומשׁנ׳ בפסוק שלאח״ז „כל תרומות הקדשים גו׳ ולבנותיך״ — עכצ״ל דלא קאי אכולן (ראה רש״י שם „כללה בתחלה וכללה בסוף״, והרי „בתחלה״ איירי במתנות שנאכלות רק לזכרי כהונה (לעיל פסוק ט״ו)).